

Vikten av att arbeta förebyggande i tidiga åldrar – vad säger forskningen?

Forskning på studieavbrottsområdet pekar på vikten av tidiga insatser. Med det menas ett proaktivt arbete för att stötta elever att fullfölja sina studier. Det kan innebära att man från skolstart kontinuerligt följer upp centrala riskindikatorer för att snabbt kunna adressera dem och på så vis intervensera i ett tidigt stadium, innan negativa cirklar fått fäste och eleverna distanserat sig från skolan.

Varför är tidiga insatser viktiga?

Det är i mötet med skolan eller förskolan som akademiska mönster, beteendemönster och sociala mönster etableras¹. Longitudinella internationella studier visar tydligt att tidiga erfarenheter av akademiskt misslyckande i form av låga resultat har, tillsammans med beteende och relationerna i skolan, ett tydligt samband med icke fullföljda studier².

Utifrån dessa resultat rekommenderar forskare tidiga stödinsatser, helst redan innan gymnasiet, för att undvika att svårigheterna ska eskalera och destruktiva mönster få fäste³.

Andra forskare har påvisat hur mönster som etablerats under lågstadiet bidragit till elevers benägenhet att fullfölja studier på gymnasienivå, och forskarna lyfter att det handlar om förändringar i attityder, motivation, sociala beteendemönster såväl som lärandemönster och inte bara kognitiva aspekter.⁴

Att tidigt intervensera och stötta elever ger inte bara fördelar för individen utan ger också sociala och ekonomiska fördelar för samhället i stort⁵

Vilken typ av insatser behövs?

Det handlar om att stärka elevernas skolanknytning och involvering med skolan (det som brukar kallas *engagement*) och att motverka distansering (*disengagement*)⁶. Att tidigt intervensera ger många fördelar.

Internationellt har exempelvis interventionsprogram i förskolan visat sig ha tydliga effekter på individernas fullföljande av både grundskola och gymnasiestudier. Dessa program har fokuserat på att bygga

¹ Dale, 2010

² Alexander, Entwistle, and Horsey, 1997: 110; Alexander et al, 1993, 1997, 2001; Ensminger and Slusarcick, 1992; Jimerson et al, 2000

³ Alexander et al. 2001

⁴ Finn et al (1997, 2005)

⁵ Nilsson & Wadeskog, 2008 m.fl.

⁶ Fredricks et al. 2004

nyckelkompetenser inför skolstart samt att stärka föräldrars kompetens och helhetssituation⁷.

Fokus på att klara skolarbetet

Ofta behöver barn och unga stöd för att klara av skolarbetet, speciellt med fokus på läs- och skrivförmåga samt matematik. Detta för att motverka att de tappar motivation eller utvecklar låg självkänsla och ett problemskapande beteende. Det finns en uppsjö av studier som visar på positiva resultat av långsiktiga stödinsatser riktade just till barn och unga elevers förmåga att klara skolarbetet⁸.

Förskoleprogram fungerar för utsatta barn

Havnes och Mogstad studie från 2009 följer elever från förskolan upp till årskurs 3. Studien visar på vilka positiva effekter tidiga insatser kan ha. Högkvalitativa förskoleprogram verkar vara särskilt gynnsamma för elever från hem med låg socioekonomisk status och för elever med särskilda behov⁹

När det kommer till svenska studier har bland andra Bo Vinnerljung konstaterat att tidigt stöd i matematik och läskunnighet för barn från utsatta grupper skulle ge fler barn och unga möjlighet att fullfölja sina grundskolestudier. Detta utifrån forskningsresultat från studier kring fosterhemsplacerade barn.

Fullföljd grundskola är en skyddsfaktor

I Sverige har Socialstyrelsen understrukit att en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn är att fullfölja grundskolan med godkända betyg som ger behörighet att söka till ett nationellt program på gymnasieskolan. Detta utifrån befintlig forskning på området¹⁰.

Riskindikatorer ger en tydlig bild

Amerikanska longitudinella studier med fokus på att motverka studieavbrott lyfter fram hur riskindikatorer kopplade till elevernas resultat, beteende och närvaro kan ge en tillförlitlig bild över elevers risk för skolmisslyckande och avhopp redan i årskurs 6 (motsvarande årskurs 5 i Sverige)¹¹.

Lärares kunskap om eleverna är viktig

Det går inte att enbart förlita sig på att riskindikatorerna kan förutsäga om en elev riskerar att inte fullfölja sina grundskolestudier. Det innebär att vuxna kan misslyckas med att fånga upp elever som befinner sig i

⁷ Se t.ex. The Chicago Child-Parent Center som utvärderats systematiskt genom ex. Barnard, 2004; Reynolds et al, 2004; Rumberger and Lin, 2005, HEAD-Start etc.

⁸ Anders,m.fl., 2011, Gilliam, 2005; Gimpel & Holland, 2003; Reynolds, Magnusson & Ruu Ou, 2010; Bayat, Mindes & Cowitt, 2010) och särskilt färdigheter i matematik och läs och skrivförmåga (Currie, 2000; Duncan et al, 2008; Manning et al, 2010)

⁹ Stegelin, 2004

¹⁰ Socialstyrelsen, 2010; Social rapport; Sveriges Kommuner och Landsting, 2013

¹¹ Robert Balfanz, and Liza Herzog, Keeping middle grades students on track to graduation (2006). Retrieved July 13, 2007 from: http://www.philaedfund.org/powerpoint/dropoutresearch_4.06.ppt

riskzonen av andra anledningar¹². Dock finns studier som visar att lärare som träffar elever under längre tidsperioder får förmågan att beskriva deras behov och förutse eventuella problem¹³. Det innebär att riskindikatorer, tillsammans lärares kunskap om elevernas helhetssituation, kan ge en tillförlitlig bild av risken för skolmisslyckande¹⁴.

¹² Rumberger, 2007

¹³ Larson & Rumberger, 1995

¹⁴ Rumberger, 2007